

Sp. zn. 573/2021/VOP/MB
Č. j. KVOP-10614/2022
Datum 8. února 2022

Vážený pan
Mgr. František Boháček
ústřední ředitel
Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 1292/25
225 08 Praha 5

Vážený pane ústřední řediteli,

dovoluji si Vás seznámit se svým závěrečným stanoviskem ve věci postupu České správy sociálního zabezpečení (dále také „ČSSZ“) při stanovení rozsahu doplatku invalidního důchodu pana A., bytem xxxx (dále jen „stěžovatel“), v souvislosti se změnou data vzniku jeho invalidity, a navrhnout Vám opatření k nápravě zjištěného pochybení ČSSZ.

Nápravy zjištěného pochybení jsem na základě zprávy o šetření ze dne 23. 11. 2021 nedosáhl, a proto vydávám toto závěrečné stanovisko, v němž navrhuji dále uvedené opatření k nápravě.

Ve zprávě o šetření jsem konstatoval pochybení ČSSZ spočívající v nesprávně stanoveném období pro poskytnutí doplatku důchodu. ČSSZ rozhodla o dřívějším přiznání invalidního důchodu, avšak doplatek poskytla v omezeném rozsahu. Podle mého názoru však stěžovateli náleží doplatek bez pětiletého omezení.

Původně stanovené datum vzniku invalidity dnem 21. 1. 2013 nebylo v původním posudku o invaliditě ze dne 12. 2. 2013¹ nijak odůvodněno. Ke změně došlo v rámci mimořádné kontrolní lékařské prohlídky (dále jen „MKLP“) vyvolané na základě mnou zahájeného šetření. Tato prohlídka se uskutečnila na Pražské správě sociálního zabezpečení (dále jen „PSSZ“) dne 20. 8. 2021² a posudková lékařka změnila datum vzniku invalidity. Stěžovatel byl uznán částečně invalidním od 25. 5. 2007, po roce 2010 byl invalidní v prvním stupni a od 21. 1. 2013 byl invalidní ve druhém stupni. Nyní je invalidní ve třetím stupni od 18. 11. 2015, což bylo shodně stanoveno s posudkem PSSZ ze dne 15. 12. 2015.

Dne 13. 1. 2022 se k závěrům mého šetření vyjádřila ředitelka Kanceláře ústředního ředitele ČSSZ Mgr. Ivana Žáčková. Uvedla, že „posunutí data vzniku invalidity na den 25. 5. 2007 bylo krokem velmi vstřícným, k němuž se zpětně přistoupilo s ohledem na změnu metodiky od roku 2013. Odbor LPS ČSSZ nesouhlasí s tvrzením, že „ČSSZ napravila pochybení“. Ve skutečnosti šlo o nové posouzení na základě změny metodiky od roku 2019. [...] Podle legislativy a metodiky platné v roce 2013 bylo posouzení invalidity na základě doložené zdravotnické dokumentace přiměřené.“

1 Posudek o invaliditě PSSZ ze dne 12. 2. 2013, č. j. LPS/2012/2419-P6_CSSZ.

2 Posudek o invaliditě PSSZ ze dne 20. 8. 2021, č. j. LPS/2021/1042-P6_CSSZ.

Dále uvedla, že „posudek nikdy není chybný – je to hodnocení někoho, kdo má odpovídající kvalifikaci na základě shromážděné dokumentace vypracovat posudek, pokud podkladovou dokumentaci považuje za dostačující. [...] Odbor LPS nadále trvá na tom, že každý posudek je věcí výlučnou odbornou a je na konkrétním posudkovém lékaři, jak existující zdravotnickou dokumentaci podpořenou dalšími skutečnostmi zhodnotí.“

Souhlasím s tím, že posun data vzniku invalidity je z posudkového hlediska věcí čistě posudkové rozvahy. ČSSZ se musí vždy řídit především platnou právní úpravou, dle které je a bylo povinností posudkové lékařky vždy určit okamžik, kdy u posuzované osoby došlo ke snížení pracovních schopností alespoň o 35 %. Lékařka měla vyhodnotit průběh a vývoj zdravotního stavu stěžovatele, tedy určit, kdy rozhodné onemocnění vzniklo, zda a kdy došlo v jeho důsledku k poklesu pracovní schopnosti, zda zakládal invaliditu, příp. jakého stupně.

Okamžik vzniku invalidity je a vždy byl jednou ze stěžejních otázek při posuzování zdravotního stavu pro účely řízení o invalidním důchodu, má zásadní význam pro posouzení podmínek vzniku nároku na invalidní důchod. Datum vzniku invalidity je objektivně existujícím stavem organismu fyzické osoby, zcela nezávislým na vůli žadatele o invalidní důchod. Jeho stanovení proto musí být přesvědčivě odůvodněno. Tak tomu v souladu s tehdy platnou právní úpravou bylo i v roce 2013. V souladu se zásadami správního řízení bylo a je úkolem posudkového lékaře zjistit stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti.³

Posudkový lékař musí využít všechny důkazní prostředky způsobilé pro zjištění posudkově rozhodných skutečností, což jsou v první řadě lékařské zprávy. V posudku tedy musí posudkový lékař uvést nejen výčet rozhodujících podkladů o zdravotním stavu posuzovaného, z nichž při posouzení vycházel, ale musí se s nimi také náležitě vypořádat, uvést, jakým způsobem podklady hodnotil, jaký jim pro posouzení zdravotního stavu přikládal význam.

Posudková lékařka měla informace o dlouhodobě špatném zdravotním stavu stěžovatele a jeho psychickém onemocnění. Byla povinna zjistit stav věci, o němž nejsou pochybnosti. Psychiatrická onemocnění se postupně a mnohdy i plíživě rozvíjejí, je proto třeba důsledně se zabývat vývojem onemocnění a jeho dopadem na pracovní schopnost.

V posudku ze dne 12. 2. 2013 datum vzniku invalidity odůvodněno není, je stanoveno dnem jednoho z nálezů z psychiatrie. Už tím se posudková lékařka dopustila pochybení. Přestože ji byla známa dlouhodobost léčby stěžovatele na psychiatrii a jeho hospitalizace v roce 2002, nevyjádřila se k její relevanci pro posudkové hodnocení.

Posudková lékařka se tedy dne 12. 2. 2013 dopustila nesprávného postupu, v jehož důsledku přiznala ČSSZ stěžovateli invalidní důchod od pozdějšího data, než od kterého mu náležel. Vzhledem k zavinění orgánu sociálního zabezpečení neplatí pro doplatek důchodu stěžovateli pětileté omezení a ČSSZ měla důchod stěžovateli doplatit ode dne nároku.

3 Ustanovení § 7 písm. g) vyhlášky č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity).

Pokud by bylo datum vzniku invalidity odůvodněno, nepožádala by ČSSZ o provedení MKLP zaměřené na stanovení data vzniku invalidity a jeho přesvědčivé odůvodnění, provedení MKLP by prostě nebylo třeba. Pokud by posuzování zdravotního stavu a invalidity posudkovými lékaři bylo založeno na subjektivních názorech konkrétních posudkových lékařů, pak by rozhodnutí ČSSZ o invalidních důchodech byla nepřezkoumatelná.

K přezkoumání rozhodnutí je příslušný pouze správní soud, jak zdůraznila ve svém vyjádření ředitelka odboru Kanceláře ústředního ředitele. Stěžovatel nevyužil možnosti podat námítky proti rozhodnutí, a tudíž ani správní žalobu. Nevyužití opravných prostředků však neznamená, že by rozhodnutí ČSSZ bylo vydáno na základě přesvědčivého a odůvodněného posudku o invaliditě.

Jsem přesvědčen, že posudkové závěry musejí být objektivně podloženy a na základě těchto podkladů konkrétně odůvodněny. A není-li ČSSZ schopna své závěry přesvědčivě odůvodnit, musí tuto skutečnost zohlednit i v širším rozsahu poskytnutého doplatku důchodu (bez pětiletého omezení).

Při šetřeních, v nichž se zaměřuji na činnost posudkových lékařů, nikdy nezpochybňuji medicínskou stránku věci, to mi ostatně ani nepřísluší. Vždy se zabývám jen náležitostí posudku a odůvodněním posudkových závěrů. V posudku ze dne 12. 2. 2013 datum vzniku invalidity odůvodněno není. Pokud by tomu tak bylo, nepožádala by ČSSZ o provedení MKLP zaměřené na stanovení data vzniku invalidity a jeho přesvědčivé odůvodnění.

Vyjádření ředitelky Kanceláře ústředního ředitele ČSSZ, vycházející ze stanoviska odboru LPS, mě o správnosti postupu ČSSZ při poskytnutí doplatku invalidního důchodu stěžovateli nepřesvědčilo. Setrvávám proto na závěrech uvedených ve zprávě o šetření ze dne 23. 11. 2021, že ČSSZ nesprávně stanovila období, za které poskytla stěžovateli doplatek důchodu. Původní stanovení data vzniku invalidity bylo nesprávným postupem posuzujícího orgánu sociálního zabezpečení s důsledkem, že ČSSZ přiznala stěžovateli invalidní důchod od pozdějšího data, než od kterého mu náležel.

Vzhledem k tomu, že pochybení vytknuté ve zprávě o šetření nebylo dotčeným úřadem napraveno, navrhuji podle **§ 18 odst. 2 a § 19 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv**, ve znění pozdějších předpisů, přijetí opatření k nápravě. Navrhuji, aby ČSSZ doplatila stěžovateli invalidní důchod podle § 56 odst. 1 písm. b) věty třetí zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Vážený pane ústřední řediteli, podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv si Vás dovoluji požádat, abyste se do 30 dnů ode dne doručení k tomuto stanovisku vyjádřil a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Přílohy

Zpráva o šetření ze dne 23. 11. 2021